

Cooperació catalana



Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Maig 2024

Any 44è

PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat



Cooperativa 70, més de mig segle de consum cooperatiu

Pàg. 10



ENTREVISTA:
Susana Moreno, de
Catalunya Ciutat Rural.

Pàg. 13

**ECONOMIA PER
LA VIDA:**
La via cooperativa pel dret
a l'habitatge.

Pàg. 16

**PREMIS ECONOMIA
SOCIAL 2023:**
Cap al restaurant escola
de gastronomia senegalesa.

Pàg. 20

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SePrA
sepra.coop

Assegurem compromís



Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social



40 anys
cooperant per
transformar

www.arc.coop



FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 **Col·lectiu Ronda**
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop



Segueix-nos a les xarxes



@rocagales



/FundacioRocaGales.5



rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Jordi Garcia Jané.

Consell assessor: Agnès Giner, Carla Liébana, Antònia Montaner, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex Romaguera, Lorena Torró, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Cooperativa 70, SCCL

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.



 **Generalitat de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

Marc Becat.

05

EDITORIAL

Esperança activa per a aquest 2024.

06

NOTICIARI

Jordi Garcia

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Evitem el col·lapse, el Congrés del Cooperativisme de Catalunya de 2024.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Cooperativa 70, fent una altra societat des de la cooperació i el compromís social.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Susana Moreno.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA PER LA VIDA

La via cooperativa pel dret a l'habitatge, una resposta a la crisi habitacional.
Adrià Garcia Mateu, José Téllez i Pato Bottos

20

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2023

Cap al restaurant escola de gastronomia senegalesa.
Nelson Calles i Maria Elena Coa

23

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

El balanç social 2024 posa l'accent en la perspectiva feminista de les entitats.
Marc Becat

26

RESSENYA

Tecnofeudalismo. El sigiloso sucesor del capitalismo.
Ricard Pedreira



Un parell de preguntes (que són tres) a:

Marc Becat Busquet

(Barcelona, 1995), tècnic de balanç social a la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya

El que més m'atrau del cooperativisme

és la seva història. És una de les formes d'organitzar-se més antigues, que més ha travessat la societat i que existeix en tots els territoris. Neix en un context d'industrialització massiva, com a resposta popular basada en la solidaritat, el suport mutu i l'autogestió, i al llarg del temps ha demostrat la seva resiliència i s'ha erigit, malgrat totes les traves, com una de les formes ideals d'organització econòmica.

En canvi, del cooperativisme no em

convenç quan acaba creixent sense tenir en compte els principis que l'han vist néixer i esdevé, bàsicament, una empresa amb nom de cooperativa. És llavors quan es competeix sense cooperar i es decideix de manera individual i no col·lectiva.

En cap moment em van parlar de

cooperativisme durant els meus anys d'estudi –vaig estudiar economia i filosofia– ni, en aquest sentit, d'altres economies que no siguin els capitalistes. Va ser interessant-me per la meua terra, la Catalunya Nord, que té molta història cooperativa, que vaig interessar-me per aquesta forma d'organització i, a partir d'aquí, per tot el que implica. Recordo que em va sobtar que no ens ensenyessin res d'això, malgrat que sigui una forma que hagi demostrat els seus valors i bon funcionament. També té lògica: el capitalisme vol fer-nos creure que el que tenim és el que hi ha perquè és el millor sistema possible, que totes les altres coses han fallat per falta organitzacional. Quan justament, les alternatives existeixen i sempre han existit, i continuaran existint i creixent. És això justament un dels reptes importants del cooperativisme: poder arribar a tothom, tant en l'àmbit geogràfic com social.

Economia social i solidària i sindicalisme de classe: teixint aliances pel bé comú



En un moment de ràpids canvis socioeconòmics i transicions aparentment i, sovint, interessadament favorables, és crucial reprendre debats pendents. Un dels més rellevants és si l'ESS, el cooperativisme i el sindicalisme han d'unir forces per assegurar transicions justes per a tothom a través de força del treball com a eina de dignificació, vida, participació democràtica i emancipació col·lectiva.

Superar anys de barreres i prejudicis que els han distanciat és essencial, i caldrà una visió inclusiva, compromesa amb la dignitat humana i la preservació de la biodiversitat i capacitat regenerativa del planeta, més una aposta per connectar, conèixer-nos més i reconèixer-nos com a actors importants en una estratègia comuna, cultivant habilitats i capacitats col·lectives com l'assertivitat i l'empatia per entendre d'on venim, on podem trobar-nos i quins camins podem compartir.

La cooperació entre l'ESS i els sindicats pot reformular el diàleg social, garantint més democràcia econòmica i justícia social, erradicant la precarietat vital de bona part de la classe treballadora, en especial dels sectors més empobrits com les persones migrades, uns reptes que transcendeixen les fronteres laborals i que requereixen la incorporació d'altres moviments socials per assegurar que ningú no quedi enrere en l'accés a un treball digne i un futur esperançador.

Com deia Pere Casaldàliga, l'esperança també requereix militància, especialment ara que iniciatives com el Festival Esperanzah estan perdent suport institucional al Prat de Llobregat, tal com està passant a molts altres indrets de tot l'estat on no es vol entendre la importància dels marcs de col·laboració publicocomunitaris i cooperatius, els quals intenten des de la proximitat, el compromís, el treball i l'absència de lucre, donar respostes a tots els possibles eixos de treball mencionats en aquesta editorial.

A Catalunya, les forces de l'ESS i el sindicalisme sumen més de tres-centes mil persones, amb molt a dir i aportar a aquesta transició que ha de ser eco i social. Necessitem institucions públiques sòlides que prioritzin una representació democràtica real i estratègies a llarg termini, que s'allunyin de l'oportunisme electoral i apostin per la intel·ligència col·lectiva per abordar les necessitats reals de la gent, tant d'ara com del futur, a la qual, amb el nostre compromís, hem de garantir més drets col·lectius i per al planeta per poder viure una vida plena i amb sentit.

Només amb una visió integradora i compromesa amb la justícia social podem construir una societat on ningú no estigui en desavantatge. Les persones treballadores que s'autoorganitzen en cooperatives i sindicats per defensar el treball, els drets i la democràcia econòmica han d'avançar juntes cap aquest objectiu comú. Col·locar el treball com un dret social central per a una vida digna i els serveis que aquesta requereix és fonamental per a un futur més just, amable i engrescador per a tothom.

Foto: ALTERNATIVAS ECONÓMICAS



OBERTES LES INSCRIPCIONS AL CONGRÉS DEL COOPERATIVISME

S'han obert les inscripcions al I Congrés del Cooperativisme de Catalunya, que tindrà lloc el pròxim 4 de juliol al Palau de Congressos de Barcelona, organitzat per la Confederació de Cooperatives de Catalunya.

El Congrés serà una trobada única amb més de 1.500 persones vingudes de Catalunya i d'altres països per commemorar el recorregut del moviment cooperatiu fins ara, conèixer el present i mirar cap al

futur. S'aprofundirà en la identitat cooperativa i s'exploraran els trets diferencials d'aquest model i l'impacte positiu que té en la societat.

La jornada comptarà amb ponències, debats, experiències internacionals, exposicions, instal·lacions interactives i altres formats. Destaquem "Cooperativisme que trenca barreres", amb relats en primera persona de testimonis pioners que han apostat pel cooperativisme i han

trenat barreres, i "Cooperativisme global per evitar el col·lapse", un recorregut a través d'experiències cooperatives transformadores de diferents indrets del món, que analitzarà com aquest model socioeconòmic pot donar resposta als grans reptes globals de futur.

Per a qualsevol dubte sobre les inscripcions o rebre més informació, consulteu el web de la Confederació o escriviu al correu hola@cooperatives.coop.



LA FCAC, CONTRÀRIA A L'AMPLIACIÓ DE L'AEROPORT DEL PRAT

La Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) es mostra partidària de no ampliar la superfície que ocupa l'aeroport del Prat per poder garantir la continuïtat de l'activitat agrària al Baix Llobregat. A més, la FCAC alerta que la manca d'aigua per a reg i una regulació no adequada en l'ampliació dels espais naturals protegits al delta del Llobregat també podrien provocar l'abandonament de l'agricultura en aquest entorn.

La FCAC va exposar aquests riscos per a l'agricultura del Baix Llobregat a la reunió que va mantenir el passat 11 d'abril amb David Mascort, conseller d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACC) de la Generalitat de Catalunya.

Xavier Oliva, de la Cooperativa Agrícola del Prat, argumenta que "l'afectació de la sequera al canal dret del riu Llobregat està provocant la falta d'aigua de reg. Més enllà de la

restricció del 80% d'aigua per al sector agrari que estableix el Pla especial de sequera, en el nostre cas la capacitat de disposició d'aigua per a reg seria inexistent. Ens cal un compromís del Govern per decidir si preparam la campanya o si, al contrari, els productors del delta del Llobregat ens veuríem obligats a abandonar els conreus".

Alhora, davant la proposta de la DACC d'ampliar les hectàrees d'espai natural protegit al delta del Llobregat, mitjançant l'increment de la Zona d'Especial Protecció de les Aus (ZEPA), que també podria comportar l'abandonament de l'activitat agrària segons les limitacions que s'estableixin als sistemes de conreu, i d'establir compensacions per serveis ecosistèmics, un concepte que cal desenvolupar, la FCAC reclama que l'ampliació d'espais naturals es faci tenint en compte també les necessitats de l'agricultura de la zona.

Llum verda al projecte de Llei de l'ESS



El passat 9 d'abril, el Govern de la Generalitat va donar llum verda al projecte de Llei de l'economia social i solidària, una aprovació que obre ara la possibilitat que es pugui enviar en un futur al Parlament de Catalunya per al seu debat i aprovació.

Es tracta d'un pas important després més d'una dècada d'incidència política per fer-la realitat, on la perseverança de la Xarxa d'Economia Solidària (XES), del moviment cooperatiu i d'altres sectors de l'ESS hi ha tingut un paper fonamental.

El 2014, la XES va formular una primera proposta de llei perquè el Parlament reconegués i promogués l'ESS. L'any 2017 es constituí l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT) que agrupa també altres organitzacions representatives de l'àmbit: la Confederació de Cooperatives de Catalunya, la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, la Confederació Empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya i la Federació de Mutualitats de Catalunya.

Amb l'AESCAT es va sumar un important pol de força col·lectiu que ha estat cabdal per elaborar l'actual projecte de llei, que va començar el tràmit jurídic l'any 2020 amb la publicació del document de bases de la llei.

El camí ha estat llarg i encara queda un bon tros per recórrer: després d'aquesta llum verda ara cal que el Govern envii la Proposta de llei al Parlament per començar els tràmits per a la seva aprovació definitiva i, posteriorment, aprovar un reglament que desplegui i concreti la llei.

SOM ENERGIA ABAIXA PREUS EN LES TARIFES PER PERÍODES

A partir de l'1 d'abril, Som Energia ha baixat el preu de l'energia de les tarifes per períodes (2.0TD períodes, 3.0TD períodes i 6.1TD períodes). Aquesta baixada coincideix amb el canvi de l'impost elèctric, que passa del 2,5% actual al 3,8%, i s'hi mantindrà fins a l'1 de juliol, data en què ja retornarà al 5,11% original, tal com va establir el govern en les mesures de recuperació dels impostos.

Per altra banda, l'IVA seguirà al 21% o al 10% segons els casos. Cal tenir en compte que una de les condicions per aplicar la rebaixa de l'IVA al 10% és que l'energia al mercat majorista no sigui gaire barata (concretament, que la mitjana mensual del preu de l'energia al mercat diari sigui superior a 45 euros/MWh). Això vol dir que si el preu de l'energia al mercat majorista baixa, i hi ha previsions que ho faci, l'IVA a aplicar serà sense rebaixes, és a dir, del 21%.

Amb aquesta baixada de les tarifes per períodes, la factura elèctrica baixarà, de mitjana, uns 7,5 euros al mes (sense impostos), per als contractes tipus de la cooperativa, és a dir, per als habitatges que utilitzin uns 2.600 kWh a l'any i tinguin una potència contractada de 4,7 kW.

D'altra banda, els darrers anys hi ha hagut un boom d'instal·lacions de plaques fotovoltaiques, tant per part de particulars com d'industrials, que generen més energia. En canvi, la demanda energètica a les hores de producció solar no ha augmentat tant, i això fa que el preu de l'energia en hores solars estigui baixant considerablement (de vegades fins i tot la producció supera la demanda).

Com a societat tenim el repte de moure els consums energètics a les hores de producció de l'energia, que en aquest cas és solar. Recordem que som les persones les que ens hem d'adaptar als recursos que té el planeta, no pas pretendre que el planeta ens resolgui "les nostres necessitats". Pensar que podem demanar-li tot a un planeta de recursos finits és irreal, si no volem deixar bona part de la població pel camí. D'acord amb això, Som Energia està estudiant mesures per incentivar-ho, com poden ser noves tarifes o l'adaptació de les tarifes actuals.



EDITAT UN CATÀLEG QUE MOSTRA PROJECTES D'INTERCOOPERACIÓ D'ÈXIT



La Xarxa d'Ateneus Cooperatius (XAC) ha editat un catàleg per mostrar projectes d'intercooperació d'èxit.

El catàleg presenta un recull d'experiències inspiradores en matèria d'intercooperació socioeconòmica en el marc de l'economia social i solidària, que es duen a terme actualment a Catalunya. L'objectiu és que aquesta mostra serveixi per inspirar les organitzacions a replicar-les arreu del país.

La intercooperació és una pràctica habitual entre les entitats de l'ESS amb l'objectiu de crear projectes col·lectius que donin resposta a necessitats detectades al territori, alhora que fomenten el suport mutu i milloren la viabilitat econòmica de cada entitat participant.

El catàleg analitza set casos d'èxit de diversos sectors professionals i de diferents zones del país: el Cercle de migracions i d'economia social i solidària antiracista de l'Ateneu Cooperatiu de Barcelona

– Coòpolis (antiracisme i diversitat); Mengem Ponent (agroecològic, distribució, comercialització i consum); Osona Energia (transició energètica); Som Eco-logística (logística); La Traça (cultura); TreaSure Family APP (informàtica i petita infància), i l'Ecosistema Cooperatiu de Valls (multisectorial).

La Xarxa d'Ateneus Cooperatius és un programa de la Direcció General d'Economia Social del Departament d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya. Està formada per catorze ateneus interconnectats i distribuïts per tot el territori que tenen l'objectiu de dinamitzar i crear relacions socioeconòmiques col·lectives, democràtiques, justes i solidàries i, contribuir a l'enfortiment i el creixement de l'activitat econòmica així com a la creació de llocs de treball de qualitat. Lideren els ateneus més de 120 entitats socials, cooperatives, entitats locals i altres agents referents de l'ecosistema.

Representem, →
→ **agrupem,**
→ **acompanyem i**
visibilitzem... →

→ un model laboral compromès amb la comunitat que es basa en els valors d'autoajuda, responsabilitat, democràcia, igualtat, equitat i solidaritat.

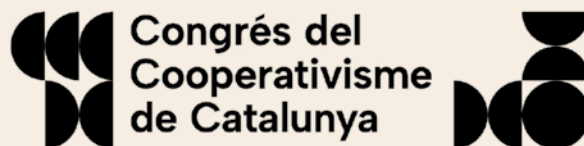
Cooperatives de Treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
Premià 15, 1a planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62

cooperativestreball.coop

EVITEM EL COL·LAPSE, EL CONGRÉS DEL COOPERATIVISME DE CATALUNYA DE 2024

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT



El 4 de juliol celebrarem el Congrés del cooperativisme al Palau de Congressos de Barcelona. L'esdeveniment commemora el primer Congrés Cooperatiu Catalano-Balear, el 1899, origen del canvi que avui en dia és la Confederació de Cooperatives de Catalunya, màxima representació del cooperativisme català.

El Congrés s'adreça a les persones cooperativistes i als agents de l'ecosistema de l'economia social i solidària i del cooperativisme. Així mateix, pretén ser un espai aglutinador del moviment cooperatiu amb un triple objectiu: visibilitzar la força i el potencial del moviment, generar sentiment d'orgull de pertinença i divulgar els trets diferencials del cooperativisme com a model que dona resposta als reptes actuals i futurs de la nostra societat.

“Evitem el col·lapse, el Congrés del Cooperativisme de Catalunya de 2024” serà una experiència compartida per continuar avançant cap a una societat més justa, equitativa, cohesionada, sostenible, solidària i amb vocació social. Ens trobarem per aprofundir com el moviment cooperatiu pot ser una resposta als reptes de la societat d'avui i de demà. Amb el cooperativisme evitem el col·lapse perquè ens centrem en les **persones** abans que en el capital. Evitem el col·lapse perquè vinculem la nostra feina al territori i tenim cura del nostre impacte sobre el planeta. **Evitem** el col·lapse perquè actuem, treballem i produïm amb **propòsit** social.

El programa del Congrés ens presentarà històries i experiències de persones que han apostat pel cooperativisme, de persones que l'han qüestionat i de persones que se n'han convençut. Relats amb veu pròpia que ens interpel·len com a persones compromeses amb la societat que ens envolta. Prenent com a punt de partida els principis i valors del cooperativisme, farem un trajecte des de l'acció cooperativa d'avui i el seu impacte, tant local com internacional, fins a les propostes per fer front als reptes del futur.

En les sessions paral·leles, abordarem des de la reflexió, l'acadèmia i l'experiència pràctica com el cooperativisme contribueix a generar societats més justes, tot contraposant aquest model social i econòmic a d'altres existents. La primera sessió, titulada Viure amb equilibri aprofundirà en la interconnexió entre les necessitats individuals i col·lectives dins del context cooperativista. Els i les ponents destacaran com aquest model econòmic i social permet a les persones trobar un equilibri entre els seus propis interessos i el benestar de la comunitat en general. Exemples de cooperatives reeixides serviran per a il·lustrar aquest vincle en acció.

La segona sessió paral·lela se centrarà en el desenvolupament de territoris justos a través del cooperativisme. Aquí s'examinarà com les cooperatives poden contribuir significativament a la reducció de les desigualtats socials al nivell local i

regional. Expertes i experts compartiran estudis de cas i estratègies reeixides que han permès impulsar el desenvolupament econòmic i social en comunitats diverses, promovent així l'equitat i la justícia.

La tercera sessió explorarà l'apoderament de les persones a través del cooperativisme. Es debatrà com aquest model econòmic no sols ofereix oportunitats de treball i manteniment, sinó que també promou la participació activa i la presa de decisions democràtiques dins de les organitzacions cooperatives. Es presentaran testimoniatges de vides que han estat transformades gràcies a la seva participació en cooperatives, destacant l'impacte positiu en la seva autoestima, habilitats i qualitat de vida.

A més d'aquestes tres sessions, la tarda culminarà amb una sessió final dedicada a explorar com el cooperativisme pot ser una eina crucial per a evitar el col·lapse socioeconòmic. Es compartiran perspectives i estratègies per a enfortir l'economia i la societat per mitjà de principis cooperatius, subratllant el seu paper en la construcció d'un futur més sostenible i resilient per a tothom. En conjunt, aquest programa variat i complet promet oferir una visió profunda i enriquidora del poder transformador del cooperativisme en diferents aspectes de la vida contemporània.

Per un present i futur pròspers i sostenibles, fem cooperativisme. Evitem el col·lapse.

Cooperativa 70, fent una altra societat des de la cooperació i el compromís social

54 anys fent camí. Després d'una fase de fort creixement en el sector comercial, amb botigues i supermercats, Cooperativa 70 decidí tancar l'activitat en aquest sector i recomençar. Afectada també per la crisi del 2008, es va reafirmar en els valors i objectius originals i va impulsar una forta activitat comunicativa fent pedagogia del cooperativisme, conscienciant en favor del civisme i el consum responsable, i cooperant per engegar comunitats energètiques i habitatges de lloguer en règim de cessió d'ús.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela



Interior del local social de Cooperativa 70 a Caldes de Montbui.

Aquell any, el 1970, la irlandesa Dana recollia el trofeu d'Eurovisión i deixava a la cua un jove Julio Iglesias com a representant d'Espanya; Los Diablos triomfaven amb la cançó de l'estiu Un rayo de sol i Jesús Fernández Santos guanyava el premi Planeta amb *Libro de las memorias de las cosas*, mentre que Luis Ocaña vestia la samarreta de la Vuelta Ciclista i el València alçava la copa de Lliga per davant del Barça. En política, es feia fort el dit búnquer, sector d'extrema dreta format per personalitats del franquisme que s'oposaven completament a la reforma del règim i a la transició ja en marxa, al mateix temps que el dictador signava penes de mort i la policia matava manifestants amb les tristament famoses bales a l'aire.

A Caldes de Montbui, la classe obrera s'havia desenvolupat a les pedreres que corcaven la muntanya, el metall i la construcció, i guanyava consciència de classe també en viure cada dia el conflicte social servint el turisme aristocràtic de les aigües

termals, tal com explica l'historiador Josep Maria Solé i Sabaté, veí de la ciutat i soci de la Cooperativa 70, nascuda aquell mateix any per iniciativa d'un grup de treballadors de l'empresa metal·lúrgica Bonastre, per fer pinya i aconseguir preus millors per als productes d'alimentació i de casa, que augmentaven com a conseqüència, entre altres raons, de la presència creixent de nous veïns arribats de Barcelona a les urbanitzacions, amb una capacitat de demanda més elevada.

En aquests 54 anys, la cooperativa de consum ha crescut quasi constantment, des dels primers 15 socis fundadors i els 607 del 1971 fins als 4.102 actuals. Això en una població amb 18.109 habitants. Tot i que hi ha persones associades als pobles veïns i a Barcelona (després de fusionar-se per absorció amb la històrica L'Andreuena, fundada el 1879), s'ha de considerar que l'associació implica la família de la persona signant i que, per tant, més de la meitat de la població forma part de la cooperativa,



FONS PROPI DE COOPERATIVA 70

directament o indirectament. D'altra banda, va ser la primera cooperativa catalana a incorporar un col·lectiu de socis treballadors (arribaren a ser uns 300).

L'activitat s'inicià amb una botiga d'aliments a Caldes. Vint anys després, el 1992, ja comptaven amb comerços a Barcelona (3), Sant Feliu de Codines (1), Canet de Mar (1) i el supermercat Maxi a Caldes, amb 2.360 m². Tot plegat amb l'assessoria i aliances amb Consum i Eroski, així com suport financer d'Instal·lacions Assistencials Sanitàries, propietària de l'Hospital de Barcelona, amb la mediació del doctor Espriu (germà del poeta Salvador Espriu). El creixement s'accelerà en aquesta dècada i el 1999 comptaven amb 34 botigues a més ciutats de la província de Barcelona i Girona, a part del supermercat Maxi.

Tot i que encara hi ha divisió d'opinions sobre els motius del tancament de l'activitat comercial, el cert és que la Coope acabà sucumbint a la "competència ferotge dins del sector" i a

les "fusions entre grans cadenes", s'afirma al llibre *Cooperativa 70, cinquanta anys d'històries compartides*, publicat aquest 2024.

El 15 de febrer de 2001 la cooperativa deixà de fer l'activitat comercial de distribució. Va ser una decisió molt difícil, afirma en el citat llibre en Lluís Vilà, director de l'entitat entre el 1987 i el 2001, "però l'única opció que teníem era vendre-ho" i, tanmateix, "vam aconseguir conservar tot el patrimoni i vendre el fons de comerç de gran part de les botigues a diverses empreses", i el Maxi a Caprabo, que es manté obert.

"Ningú es va quedar sense feina i els socis van poder recuperar el capital", explica en Ramon Prat, president entre el 1991 i el 2001. I afegeix: "Haig de ser sincer: si no arribem a tenir inspiració i lucidesa en aquell moment, avui Cooperativa 70 ja no existiria". "Vam créixer més que les capacitats que teníem. Diria que vam morir d'èxit", assegura per la seva part en Marcel·lí Canet, president entre el 2001 i el 2002.

Comunitat Energètica Les Brugueres i instal·lació per a autoconsum a Caldes de Montbui.

És el moment de la refundació. Recollint una part de l'autocrítica, en Rossend Sanglas, treballador de la consultoria que l'any 2003 va elaborar un nou pla estratègic per a l'entitat, i després treballador de la cooperativa entre 2005 i 2011, recorda que l'estudi va concloure que "calia recuperar la identitat de la

“

La cooperativa de consum ha crescut quasi constantment, des dels primers 15 socis fundadors i els 607 del 1971 fins als 4.102 actuals, en una població amb 18.109 habitants.

“

S'acabà sucumbint a la “competència ferotge dins del sector” i les “fusions entre grans cadenes”. El supermercat, a més, havia suplantat la identitat cooperativa.



cooperativa, reforçar el coneixement de la naturalesa i els valors associats al cooperativisme, que havien quedat eclipsats per l'activitat diària. En aquell moment un alt percentatge de les persones a qui preguntàvem què era la cooperativa responia: un supermercat”.

Es va decidir mantenir la cooperativa i “centrar l'activitat en accions socials que beneficiessin la comunitat”, explica l'Agustí Vila, membre del Consell Rector entre 1999 i 2002, per exemple, fent activitat en favor d'habitatges comunitaris. “Però algunes inversions no van acabar funcionant, perquè es va actuar amb la precipitació del moment”. Amb relació a la nova crisi que l'entitat va viure entorn del 2010, “La Coope havia fet moltes inversions en pisos i solars que no tenien cap sentit”, diu en Pepe Beúnza, el reconegut activista antimilitarista, primer objector de consciència de l'Estat espanyol, veí, soci i membre del consell rector des de 2010.

La nova línia es va veure llastada per aquestes inversions, en el context de la gran crisi financera i de l'esclat de la bombolla immobiliària, però no impedita, sinó reforçada. L'assemblea del 2003 establí les noves línies i el projecte de futur. El Consell Rector acordà treballar perquè “mai més l'activitat suplanti la identitat”, s'afirma al llibre. S'inicià una forta activitat comunicativa, interna i de cara a l'opinió pública en general, “fent pedagogia del coopera-

tivisme”, conscienciant pel civisme amb conferències, debats, editorials i audiovisuals, també cursos i tallers. Van fer també estudis per posar en marxa habitatges de lloguer en règim de protecció oficial i cooperatius; en l'àmbit del foment del consum responsable, van assumir l'Oficina Municipal d'Informació al Consumidor, en col·laboració amb l'Ajuntament.

Avui, recollint i resumint aquesta trajectòria, expliquen: “El demà que imaginem des de l'any 2023 arriba compromès per l'aprenentatge que ha suposat la crisi econòmica del 2009-2001”, cosa que compromet la cooperativa a ser “cautelosa en l'àmbit econòmic i financer”. Aposten per fer un procés permanent d'enfortiment, consolidació de les activitats i desenvolupament de noves activitats que es fan al local social, inaugurat el 2004 al cèntric carrer Font i Boet, tot funcionant a la manera d'un centre social i cultural, amb la cafeteria gestionada per l'entitat per a la inclusió social de la discapacitat APINDEP. Junt amb això, també treballen per la creació de comunitats energètiques i impulsen l'habitatge cooperatiu en cessió d'ús.

A partir del 2008 es van fer dues instal·lacions d'energia solar, una en una nau industrial de Caldes amb la companyia Electra Caldense, l'altra al sostre del Pavelló Municipal d'Esports de Sant Feliu de Codines.

Això donarà impuls a més comunitats energètiques, les quals per-

Façana del local social de Cooperativa 70 a Caldes de Montbui.

metran “ajudar les persones sòcies a reduir la despesa elèctrica, així com donar suport especialment a les persones que pateixen pobresa energètica”, informa el llibre del cinquantenari.

Pel que fa a l'habitatge cooperatiu, Cooperativa 70, juntament amb l'associació El Centre, Ateneu Democràtic i Progressista i la cooperativa APINDEP Ronçana, han creat una iniciativa d'intercooperació per impulsar cooperatives d'habitatge en règim de cessió d'ús amb el nom de Coobert, gestió d'habitatges cooperatius.

“

Per superar les crisis, Cooperativa 70 reforçà els valors i objectius originals: centrar l'activitat en accions socials que beneficiessin la comunitat.

Catalunya Ciutat Rural és un projecte d'intercooperació que pretén enxarxar i crear sinergies entre les diferents iniciatives de l'ESS, entitats i associacions del Penedès Nord i la Baixà Anoia. Susana Moreno n'és la tècnica dinamitzadora i assegura que es treballa de forma comunitària amb una visió transformadora de l'economia i la societat basada en l'equitat i la justícia.

Susana Moreno

Un personatge històric:
Fidel Castro.

Una lectura imprescindible:
Els invisibles, de Balestrini.

Un perfil de Twitter:
el de Laure Vega i el de Clara Serra.

No podries viure sense:
la vida en comunitat.

Encara tens pendent:
un viatge al Vietnam.

El cooperativisme és:
voluntat de justícia i equitat.

«Estem
preconfigurant una
autodependència
local basada en la
sostenibilitat i la
justícia social»

Sara Blázquez Castells
Dies d'Agost, SCCL
@diesdagost



SARA BLÁZQUEZ

Kunlabi, espai de cotreball impulsat per la cooperativa Bildi.

Què és Catalunya Ciutat Rural?

Catalunya Ciutat Rural és un projecte d'intercooperació i de reactivació del territori que pretén enxarxar i crear sinergies entre diferents iniciatives, ja sigui de l'economia social i solidària, però també amb una mirada més àmplia, amb entitats i associacions de deu municipis del Penedès Nord i la Baixa Anoia que treballin de forma comunitària amb una perspectiva transformadora i amb una perspectiva de la societat basada en l'equitat i en la justícia. Bàsicament, a trets generals, és la voluntat de posar en connexió aquelles persones, entitats i iniciatives que estan fent coses amb aquesta visió transformadora. Aquest és un projecte justament d'intercooperació entre tres cooperatives: Bildi, el Risell i Arc Cooperativa, que fa una mica de paraigua, però qui hi ha al darrere és Impuls Rural, que és una cooperativa de la Llacuna. És possible gràcies a un Projecte Singular i pretén ser una prova pilot per poder replicar a la llarga en altres territoris. Inicialment es fa a deu municipis. Per part de l'Anoia tenim la Llacuna, Orpí, Miralles, Carme i Capellades, i per la part del Penedès Nord, Mediona, Font-Rubí, Sant Quintí de Mediona, Sant Pere de Riudebitlles i Torrelavit. Ara hem començat la fase inicial de mapatge, d'identificar les necessitats que tenen les entitats.

Es parla molt de potenciar el món rural, però sovint manquen propostes concretes o recursos... El projecte es va presentar en format taula rodona amb diverses persones expertes. Què en va sortir, d'aquesta trobada?

Entenem que la Catalunya rural presenta algunes característiques singulars respecte a altres zones rurals occidentals, que comparteixen certs trets característics. D'una banda, tenen economies menys terciaritzades, una densitat més baixa de població, una superfície agrícola i forestal més gran... Però alhora el que també veiem és que hi falta dinamisme, hi falta moviment demogràfic, hi falten serveis essencials, hi falta connexió entre actors; el tema de la proximitat física fa que no hi pugui haver aquesta connexió, enxarxament estratègic... Amb la qüestió de la pagesia ho veiem molt clar, amb el perill que les zones rurals acabin sent espais de turisme i potenciïn només el sector terciari. Moltes vegades les zones rurals acaben sent la font d'extracció dels recursos subordinats a la lògica més urbana o a les grans ciutats. Però alhora també hi ha projectes, hi ha iniciatives que sorgeixen al món rural que, d'alguna manera, s'han de fer aflorar. Estan apostant per regenerar l'ecosistema rural des d'una altra perspectiva i amb tota la seva complexitat. Estem parlant de projectes que treballen les energies renovables, les noves tecnologies, la cura de les perso-

nes, l'alimentació, la mobilitat, fins i tot la gestió de residus. I això està preconfigurant d'alguna manera una autodependència local que està més basada en la sostenibilitat, en la justícia social, en una altra manera de fer les coses més sostenible, i també en una altra manera de creativitat, de creació de llocs de treball, etc. Les iniciatives no estan connectades i necessitem connectar-les per incentivar el mercat social i aquesta intercooperació que dèiem.

Un dels objectius és promocionar i visibilitzar els projectes comunitaris i transformadors que hi ha al món rural. Quin tipus de projectes són?

Ens vam marcar quatre famílies per enxarxar: cures i serveis a les persones, que inclou tot allò relacionat amb educació, amb salut, amb cures en general; d'una altra banda, serveis innovadors i de disseny, com és el cas d'aquesta cooperativa on som ara, i això pot incloure també les iniciatives que demanen millora de connexió d'internet, que arribi la fibra òptica també a les zones rurals per poder fomentar l'emprenedoria, que no acabem sent una ciutat dormitori, sinó que aquí s'hi pugui viure. La tercera família és la de noves energies, al voltant de les comunitats energètiques; i la quarta, agroecologia, perquè, evidentment, aquí, hi ha un sector primari també, en auge, pel que fa a iniciatives particulars o de petites coo-

66

«Les iniciatives del territori no estan connectades i necessitem connectar-les per incentivar el mercat social i la intercooperació.»

peratives que treballen la terra des d'una perspectiva ecològica. Aquests són els quatre grups als quals ens adreçàvem, però el fet d'anar als diferents municipis ens els està desdibuixant, i ho valorem positivament. Hi ha molta més cosa a enxarxar. Des d'associacions fins a fundacions o associacions de defensa del territori, iniciatives culturals, però sobretot que tinguin aquesta pràctica comunitària i aquesta voluntat de transformació des d'una perspectiva de justícia i equitat.

En què consistirà la intercooperació entre projectes i municipis?

La idea és buscar un enxarxament horitzontal dins del municipi i entre municipis, i també amb l'administració pública. Sobretot és posar l'èmfasi que les administracions locals puguin tenir present que aquest capital social existeix i el puguin tenir en compte a l'hora de fer contractació pública responsable, que el tinguin present per potenciar el mercat social. I, és curiós, perquè moltes vegades pensem que als municipis petits tothom es coneix, tothom sap què fa l'altre, i quan hem començat a fer les trobades, ens hem adonat que hi ha gent que no es coneix. O per exemple, hi ha una iniciativa a Sant Pere de Riudebitlles, que es diu l'Hortet de Sant Pere, impulsada per uns joves que durant la pandèmia van començar a conrear un hort i d'aquí ha sortit un projecte de cistelles. Els estem connectant amb una persona interessada a poder replicar una cosa similar a Car-

me. És això, que l'experiència no quedi en l'aire, que pugui ser socialitzada.

Es vol promoure l'ESS, potenciant projectes ja existents però també creant-ne de nous. Com es farà això?

Aquest projecte té diverses accions. D'una banda, és important esmentar que estem en coordinació amb l'Ateneu Cooperatiu del Penedès, Anoia i Garraf. És important esmentar-ho perquè moltes vegades pot semblar que la feina que fem és paral·lela i nosaltres diríem que és complementària, perquè nosaltres anem més enllà dels projectes d'economia social i solidària. A banda del mapatge, una altra pota important és la creació d'un web, que ara ja comencem a activar. El web ha de ser un espai de trobada virtual i també un espai on trobar una agenda fàcil.

Després, fem formació en dues direccions. Una, enfocada a les entitats, per parlar d'intercooperació, de mercat social, per conèixer altres experiències, però també per aprendre a detectar les necessitats i generar dinàmiques d'intercooperació. I també en relació amb les finances ètiques; moltes vegades no se sap com poder finançar la pròpia entitat o la iniciativa o projecte amb una perspectiva ètica. I l'altra és una formació que farem amb els ajuntaments relacionada amb la contractació pública responsable. I també finances ètiques, contractació pública responsable i donar a conèixer aquest mercat social.

L'altra pota important és la voluntat d'incubar dos projectes aquí, a Kunlabi. Hem obert una convocatòria per a persones emprenedores, autònoms, entitats, projectes incipients que vulguin consolidar el seu negoci, que vulguin impulsar la seva idea. El que té aquesta incubació és acompanyar projectes en qüestió de gestió econòmica i financera, de marca i de creació de la imatge i de gestió de la comunicació, etc.

Què és Kunlabi?

És un espai de cotreball impulsat per la cooperativa Bildi que permet tenir un espai on diverses persones i projectes puguin trobar-se. Bildi i Kunlabi formen part de Coopsetània, l'Ateneu Cooperatiu. És un espai on es fomenta la creació de projectes emmarcats en l'economia social i solidària, però també, un espai social i cultural on es programen activitats. Un espai en un poblet petit, però amb molta referencialitat al territori.

Per què creus que és important impulsar l'economia social i solidària?

És important potenciar-la en un context com el que estem avui dia, de necessitat d'una transició ecosocial i que aturi la degradació del planeta, que erradiqui la pobresa, que combati la desigualtat i que tingui possibilitats d'accés a un habitatge digne. I l'economia social i solidària pot permetre això, sempre que es faci amb una perspectiva transformadora.

LA VIA COOPERATIVA PEL DRET A L'HABITATGE, UNA RESPOSTA A LA CRISI HABITACIONAL

Barcelona, com d'altres ciutats de Catalunya i l'Estat Espanyol, està immersa en una greu crisi habitacional. Una de les respostes que assegura l'habitatge digne i reforça el teixit comunitari és l'habitatge cooperatiu en cessió d'ús, un model creixent on Barcelona és cabdal. No obstant això, cal la implicació decisiva de les administracions per facilitar l'accés a solars públics i privats i impulsar projectes cooperatius.

Adrià Garcia Mateu, José Téllez
i Pato Bottos

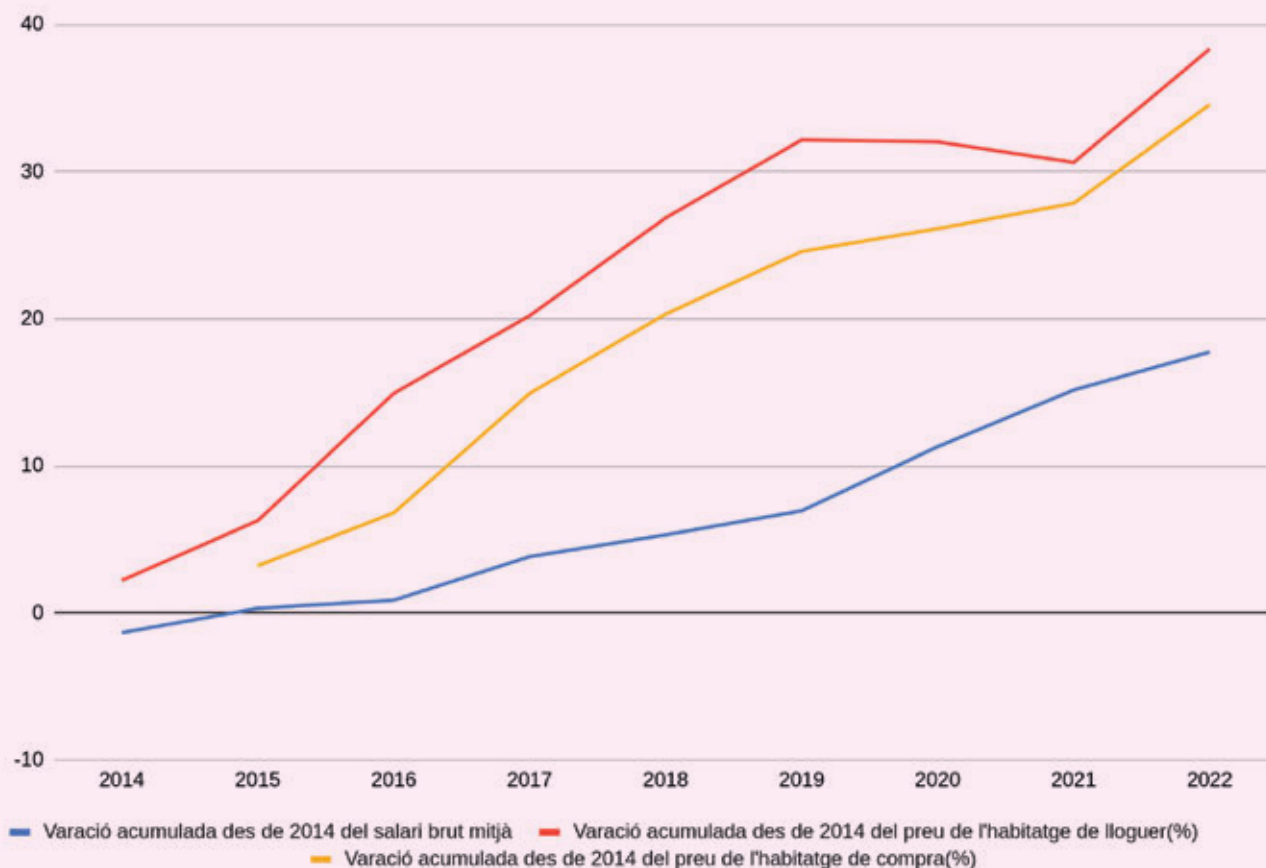
El context crític de l'habitatge

Segons l'Idescat, entre el 2014 i el 2022 **els salaris mitjans** a Catalunya van augmentar un **14,6%**, mentre que els **preus de l'habitatge de lloguer** ho van fer un **40%**, i els **de compra**, un **41,8%**.¹



PATO BOTTOS

Variació acumulada dels salaris mitjans i dels preus de l'habitatge de lloguer i de compra a Catalunya període 2014-2022



L'any 2022, a Catalunya es dedicava una mitjana del **34,5% dels ingressos** de les llars a la despesa vinculada amb l'habitatge.² Més concretament, d'ençà del final de la pandèmia, amb l'augment dels preus de l'habitatge i dels lloguers, el cost de l'habitatge s'ha convertit per a moltes persones en una càrrega. La **taxa de sobrecàrrega** del cost de l'habitatge mostra la proporció de la població que viu en una llar on els costos totals de l'habitatge representen més del 40% de la renda disponible. A Espanya, l'any 2022, la **taxa de sobrecàrrega en àrees urbanes era de l'11%**³.

Segons estimacions de l'Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (O-HB), el parc d'habitatges de la ciutat comptava amb uns 794.272 immobles cadastrals d'ús residencial en mans d'uns 524.357 propietaris, la qual cosa dona una mitjana global d'1,5 habitatges per propietari. Però compte amb com es distribueix en realitat aquest parc: el 55% dels habitatges estan en mans de propietaris que només en tenen un. El 45% restant estan en mans de multipropietaris. El paroxisme arriba amb una xifra esfereïdora: el **12,2% dels habitatges està en mans de 2.577 persones jurídiques, amb una mitjana de 37,6 immobles cada una**.⁴ I només un sol tenidor; la SAREB, té 768 habitatges –buits– a la ciutat de Barcelona.⁵

És a dir, en paral·lel a aquesta concentració d'habitatges en mans de multitenidors, ens enfrontem a un altre fenomen dramàtic: **els habitatges buits**. Segons l'Institut Nacional d'Estadística (INE), l'any 2021 hi havia a Catalunya 418.612 d'habitatges buits, la qual cosa equival al **10,7% del total del parc** comptabilitzat per l'organisme (3.915.127 habitatges). En concret, **75.476 eren a la ciutat de Barcelona**.⁶ Cal destacar que aquesta xifra representa

el doble del nombre de persones inscrites en el Registre de Sol·licitants d'habitatges amb protecció oficial l'any 2022 a la ciutat de Barcelona, que, segons l'Idescat, pujava a 31.553 persones⁷.

Així mateix, les dades d'habitatges buits contrasta amb la de desnonaments. Segons dades del poder judicial, entre el 2013 i el 2023, a conseqüència d'execucions hipotecàries o bé d'impagament d'arrendaments, a la ciutat de Barcelona s'han dut a terme **més de 23.000 desnonaments**.⁸

Si s'analitza la **despesa pública en habitatge social a Catalunya**, queda palesa la caiguda sostinguda de la inversió des de 1960. Segons l'informe State of Housing 2021 (OHB, 2021) Barcelona, l'àrea metropolitana i Catalunya tenen respectivament un **1,9%, 1,8% i 1,7% d'habitatges de lloguer social**, quan la **mitjana europea és del 9%**. És evident que existeix un important desajust entre la disponibilitat d'habitatge de protecció oficial, principal recurs d'habitatge social, respecte a la realitat als territoris més avançats de la UE. No va ser fins a l'esclat de la pandèmia i l'arribada dels fons *Next Generation* de la Unió Europea que la inversió en habitatge social va tornar a créixer.

Així mateix, ens enfrontem encara a un altre fenomen: la **desqualificació**. D'acord amb l'OHB, cap a finals del 2021, hi havia **15.763 habitatges** amb protecció oficial a la ciutat de Barcelona. No obstant això, la qualificació d'aquests habitatges està vinculada al moment de la seva construcció, i al final d'aquest període, l'habitatge perd la condició de protegit. L'OHB estima que fins al 2030 un 37,3% d'aquestes residències hauran perdut la seva qualificació i, per al 2040, aquesta xifra augmentarà fins al 68,6%. Això significa que **només en quedaran 5.000**.⁹

L'habitatge cooperatiu com a garant del dret a l'habitatge digne

Com demostren les dades estadístiques, l'accés a un habitatge digne és un dels drets fonamentals més constantment vulnerats, malgrat ser un pilar bàsic que contribueix a assolir altres drets com són la salut, l'educació i l'enxarxament comunitari, entre d'altres.

Per això, són necessàries polítiques de foment d'habitatge social que garanteixin l'assequibilitat i inclusivitat al conjunt de classes populars i, més especialment, mesures de desenvolupament del model d'habitatge cooperatiu, que afavoreixin la participació activa de la comunitat en la creació d'entorns habitacionals sostenibles i accessibles per a tothom.

El model d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús es fonamenta en els següents principis bàsics:

- **Sense ànim de lucre i propietat compartida:** es manté la propietat col·lectiva amb durada indefinida en cooperatives sense ànim de lucre. El finançament és col·lectiu. Es limita el capital social retornable respecte del total de la inversió i no hi ha recuperació de la quota d'ús.
- **Autogestió i comunitat:** totes les persones residents són sòcies, lideren el projecte i promouen l'empoderament i la formació. La intenció és viure de manera comunitària, amb suport mutu i transparència cap a l'entorn.
- **Habitatge accessible i inclusiu:** el traspàs de l'ús de l'habitatge es fa a través de la cooperativa, amb criteris d'accés transparents. L'aportació inicial es limita per facilitar l'accés al projecte, vetllant per mantenir l'assequibilitat al llarg del temps.
- **Creixement i replicabilitat:** es comparteix el coneixement amb el sector i l'entorn i es promou el model amb accions de difusió.
- **Corresponsabilitat amb l'entorn:** els projectes estan integrats a la Xarxa d'Economia Solidària i tenen com a prioritat intercooperar i fomentar el mercat social, treballar en la lluita pel dret a l'habitatge, apostar per la sostenibilitat mediambiental amb una clara intencionalitat de corresponsabilitzar-se amb l'entorn i vincular-se al territori.

A dia d'avui, a Catalunya hi ha un total de **68 projectes en diverses fases de promoció i convivència**, que sumen **més de 1.100 habitatges**. D'aquest total, **20 projectes** es desenvolupen a la ciutat de Barcelona i ofereixen un total de **473 habitatges**. Això demostra que Barcelona és una ciutat pionera que inspira i motiva la replicació del model d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús a tot el país.

El Conveni ESAL a Barcelona

L'establiment del model d'habitatge en cessió d'ús a la ciutat de Barcelona ha comptat amb un **marc regulador molt potent** des de fa uns anys: el **Conveni amb Entitats Sense Afany de Lucre (ESAL)**¹⁰. L'acord va ser signat l'any 2020 entre diverses organitzacions, entre les quals hi havia la Federació de Cooperatives d'Habitatge de Catalunya, la Coordinadora de Fundacions d'Habitatge Social, la Xarxa d'Economia Solidària, l'Associació de



La Xarxaire.

Gestors de Polítiques Socials d'Habitatge de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona.

El Conveni ESAL té com a principal objectiu cedir terrenys i propietats públiques municipals a cooperatives i fundacions. Aquestes entitats **construiran i rehabilitaran habitatges de protecció oficial per a lloguers assequibles** (cooperatives i fundacions d'arrendament) i **per a la cessió del dret d'ús de l'habitatge** (habitatge cooperatiu) mitjançant la creació d'un dret de superfície per a cada terreny o propietat previst.

Amb un total de 16 promocions, 8 en cessió d'ús i 8 en lloguer, a hores d'ara el Conveni ESAL està servint per augmentar el parc digne en **622 habitatges**, 222 en cessió d'ús (36%) i 400 habitatges en lloguer (64%).

Aquesta col·laboració està tenint un impacte significatiu en l'augment de l'oferta d'habitatges assequibles a Barcelona. Així mateix, la cristal·lització del model d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús amb 20 projectes a la ciutat ha permès assolir diverses fites econòmiques, socials i ambientals:

- **l'impuls de projectes participatius que promouen l'autogestió:** en un sistema que potencia la implicació de la ciutadania en la resolució de les seves necessitats i la consecució d'un dret universal com és l'habitatge.
- **la creació de projectes amb espais compartits de gran cohesió social:** els projectes cooperatius busquen crear una comunitat incorporant espais compartits on es promouen les pràctiques de cures, la solidaritat i el suport mutu.
- **la creació de comunitats marcades pel feminisme, la sororitat i la incorporació de la diversitat:** s'han generat nous models, inclusivament, que han integrat la visió feminista, la sororitat i la diversitat sexoafectiva.
- **la generació de comunitats que aposten per un envelliment actiu:** s'han creat entorns que faciliten la vida autònoma i saludable de la gent gran i que propicien el seu creixement personal i en comunitat.

- **una aposta forta per la sostenibilitat ambiental:** tots els projectes, amb una alta sostenibilitat ambiental, busquen maximitzar el confort dels seus usuaris i usuàries mentre redueixen fins al 40% el consum d'energia i altres recursos, i plantegen fins i tot la possibilitat de generar recursos propis o impulsar projectes de mobilitat sostenible compartida.
- **la posada en relleu de l'impacte econòmic dels projectes cooperatius:** en totes les seves fases, des del disseny i la promoció fins a la convivència, aquests projectes han mobilitzat recursos significatius dins de l'economia solidària.
- **el canvi de paradigma econòmic:** s'ha posat de manifest que l'economia solidària és un sector amb molt potencial i que té l'objectiu de posar la vida de les persones al centre de les activitats econòmiques.

S'han fet grans passes en els últims anys. Tot i això, el Conveni ESAL ha iniciat l'adjudicació de **només el 60% dels seus compromisos i objectius inicials**, ja que la previsió era poder-hi destinar sòl per a la promoció de 1.000 habitatges, i queden encara **reptes molt grans per afrontar**.

El principal repte ara mateix és aconseguir **més agilitat de les administracions** en els seus procediments dels projectes en curs. Actualment, un projecte pateix de mitjana un retard administratiu d'entre 1 any i mig i 2 anys des del moment en què es decideix activar al conveni ESAL fins que es fa efectiu el dret de superfície, al voltant d'1 any per obtenir la llicència d'obres, i de 2 a 4 mesos per obtenir un certificat de qualificació urbanística. A tot això s'hi sumen les dificultats urbanístiques i registrals que s'han trobat la majoria de les promocions, que queden encallades en processos burocràtics. Conscients de la urgència habitacional, no ens podem permetre que l'administració no faciliti la màxima **rapidesa dels processos**. Finalment, creiem que s'ha de seguir augmentant, en el marc del Conveni ESAL, la destinació de sòl per a lloguer social, així com d'altres formes que contribueixin a facilitar el dret a l'habitatge.

Les persones i les administracions, motors de canvi

En resum, destaquem el **notable creixement del model d'habitatge cooperatiu** a Barcelona durant l'última dècada, especialment des de la signatura del **Conveni ESAL**. Malgrat això, les dificultats generades pel **deteriorament del mercat immobiliari i l'increment generalitzat dels preus** a la ciutat han coincidit amb la **paralització de l'addició de nous solars al Conveni ESAL** al llarg de tot el 2023, fet que ha provocat **desànim i ansietat** en bona part del sector que aposta per aquest model alternatiu. Cal recordar que existeix la **demanda històrica** de gairebé 900 persones organitzades al voltant de projectes cooperatius que porten organitzant-se i reivindicant nous sòls als últims anys sense cap decisió per part de l'Ajuntament. El sòl és un element essencial per a aquesta missió. És vital que continuï la **col·laboració entre l'administració pública, el cooperativisme, el tercer sector i les comunitats de veïns i veïnes** per poder acabar de portar a terme el **canvi de paradigma econòmic** que la ciutat de Barcelona necessita.

L'**habitatge assequible** ha de ser reconegut com un bé comú, fonamental per a la cohesió social a Europa, Espanya, Catalunya i, especialment, a Barcelona. Per aconseguir-ho, és imperatiu que Europa brindi **suport financer** a les inversions estatals i autonò-



La Balma.

miques, de manera que es trenqui amb el cercle de la mercantilització de l'habitatge. És evident que **el parc d'habitatges públics o socials ha de créixer** i deixar de ser una part residual del panorama habitacional. Cal establir **regulacions més fermes** per al mercat immobiliari privat, on actualment hi ha la majoria d'habitatges, que garanteixin l'accessibilitat, el manteniment adequat i, en general, el compliment de la seva funció social.

Els reptes són considerables, però és innegable que **un nombre significatiu de persones actives volen forjar un futur on l'habitatge no sigui un privilegi, sinó un dret inalienable** per a tothom. Des de 2015, aquestes persones han impulsat amb èxit projectes transformadors a Catalunya, seguint un model cooperatiu d'habitatge en cessió d'ús, demostrant que és possible un sistema on la comunitat i el benestar són essencials. Els habitatges actualment en funcionament a Barcelona són la prova que podem avançar **cap a una ciutat més equitativa, diversa i solidària**.

- 1- Elaboració pròpia a partir de l'Idescat (Salaris: <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10400&col=1>, Habitatge: https://habitatge.gencat.cat/ca/dades/publicacions_estadistiques/informe-sector-habitatge-catalunya)
- 2- Idescat, 2022. Enllaç: <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10424&tema=ingre#Plegable=rel>
- 3- Eurostat, 2022. Enllaç: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/housing-2023#housing-cost>
- 4- Estructura i concentració de la propietat d'habitatges a la ciutat de Barcelona. Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (O-HB). Barcelona, 2023. Enllaç: <https://www.ohb.cat/a-barcelona-els-titulars-dun-unic-habitatge-suposen-el-840-del-total-de-propietaris-i-acumulen-el-555-dels-habitatges/>
- 5- SAREB, 2024. Enllaç: <https://www.sareb.es/inmuebles/cataluna/barcelona/barcelona-barcelona-cataluna/>
- 6- INE, 2021. Enllaç: <https://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?tpx=59531>
- 7- IDESCAT, 2022. Enllaç: https://habitatge.gencat.cat/ca/dades/indicadors_estadistiques/estadistiques-de-la-politica-dhabitatge-demanda-dhabitatge-protegit/#inscripciones-vigents
- 8- Poder Judicial, 2023. Enllaç: <https://www.poderjudicial.es/stfls/ESTADISTICA/FICHEROS/Crisis/Lanzamientos%20por%20PJs.xlsx?t=202402280120>
- 9- El parc d'habitatge protegit a la metròpoli de Barcelona: estoc existent i la seva evolució. OHB. Barcelona, 2023. Enllaç: https://www.ohb.cat/wp-content/uploads/2023/03/informe_HPO_OHB_ODESC.pdf
- 10- Conveni ESAL (2020) Enllaç: https://www.habitatge.barcelona/sites/default/files/documents/conveni_per_la_provisio_dhabitatges_destinats_a_lloguer_asequible_i_cesso_del_dret_dus.pdf



TOP MANTA

CAP AL RESTAURANT ESCOLA DE GASTRONOMIA SENEGALESA*

Nelson Calles i Maria Elena Coa

TOP MANTA

Top manta és una cooperativa de treball associat de l'economia social i solidària sense ànim de lucre i el seu objecte social és l'impuls d'un projecte d'autoocupació de persones que han viscut un procés migratori i d'afavorir la seva inserció laboral a través de la confecció tèxtil de roba, serveis de costura i estampació, a més de la comercialització de sabatilles. El seu objectiu principal és aconseguir la regularització migratòria de persones provinents d'Àfrica que es dediquen a la venda ambulante, a causa de la falta de polítiques migratòries justes en el territori espanyol. La intenció és que el col·lectiu mantingui canvi l'ofici de la manta (nom que es dona col·loquialment a Espanya a la venda ambulante) i inserir-lo en el mercat laboral formal d'Espanya.

RESTAURANT ESCOLA

Amb metes totalment socials, l'abast de Top Manta com a projecte va més enllà de l'àrea metropolitana de Barcelona, per la qual cosa la necessitat de recursos és constant. Aquesta és la raó per la qual es requereix obrir una nova línia de negoci, especialment en activitats on el col·lectiu té experiència, per augmentar els ingressos, crear més llocs de treball i en un futur aconseguir la tan anhelada autosostenibilitat. Aquesta nova línia de negoci és un projecte restaurant escola africà, senegalès, que està en la ment del col·lectiu manter des dels seus inicis.

A més, si hi ha alguna cosa en què tothom està d'acord, és que el menjar és una part fonamental de la cultura i una de les experiències més plaents de la vida. Els platerets típics de cada regió guarden històries, tradicions i sabors únics que són capaços d'estimular els sentits i portar-nos a través d'un viatge gastronòmic inoblidable.

En 2017, quan neix la marca Top manta, els recursos eren tan escassos que els membres del col·lectiu manter oferien servei d'àpats per a esdeveniments i tots els beneficis d'aquesta activitat eren destinats a impulsar la marca. Es compraven samarretes, es feia el pagament dels inputs per a la serigrafia i així es va anar sobrevivint, fins que la marca va aconseguir per si sola generar els seus propis ingressos.

L'obertura del restaurant és un somni que s'ha plantejat des de llavors, però la falta de diners i de coneixement sobre com fer-lo sota les regulacions espanyoles des de dins del col·lectiu, ho ha fet molt complex.

Un exemple d'aquests inicis és la cuina mantera, com a suport a les activitats del moviment Tancada Migrant del barri del Raval. Es preparava un menú típic del Senegal i es feia un gran menjar a l'escola Massana del barri, de manera oberta per a totes les persones del barri.

La cuina és molt apreciada al col·lectiu manter i comptem amb professionals de l'àrea que volen mostrar els seus talents, capacitats i posar-los al servei del projecte Top manta. Així com en el seu moment es van identificar membres del col·lectiu manter amb destreses per a la confecció de peces de roba, la qual cosa va permetre estudiar la possibilitat de crear la marca de roba Top manta, des de fa algun temps un grup de dones s'han acostat als tallers i botigues Top manta a plantejar oportunitats per desenvolupar el negoci gastronòmic amb una visió inclusiva, promovent valors de consum responsable, aliments de bona qualitat per a les persones i l'entorn, oportunitats d'ocupació i formació per als migrants africans i afrodescendents, etc., i han aconseguit definir una nova proposta per a la ciutat de Barcelona on es posi de manifest tot un concepte de treball en col·lectiu, des del col·lectiu manter i per al col·lectiu manter, amb la intenció de comunicar la situació de la comunitat migrant a la ciutat de Barcelona i zones adjacents.

Incorporar aquesta nova línia de negoci també servirà per augmentar la presència femenina en el col·lectiu que fins fa poc va ser 100% masculí. Aconseguir la implementació d'aquesta nova línia de negoci es tradueix a donar un espai per al treball de cuineres i cuiners, cambrers i cambreres, i incrementar els ingressos en el negoci per millorar la vida de les persones del col·lectiu de manters al voltant del Top manta. Cal indicar que aquest restaurant busca ser sostenible i rendible. La necessitat de generar beneficis i flux de caixa per pagar els costos fixos i variables i reinvertir per a la generació de més llocs de treball és un imperatiu absolut. No es tracta tan sols d'obrir una nova línia de negoci, sinó d'aconseguir la seva permanència solvent en el temps. La proposta d'aquest restaurant cerca també un projecte de sensibilització.

El restaurant escola no es quedarà restringit a l'àmbit de la formació i la creació de llocs de treball per mitjà de l'explotació del restaurant, sinó que també vol ser un projecte amb valors i missió centrada a sensibilitzar sobre la situació de vulneració de drets que sofreix el col·lectiu d'immigrants a Barcelona. Al mateix temps, els productes que s'oferiran al restaurant estaran d'acord amb els valors socials i cooperatius que s'han defensat des de sempre amb la marca Top manta.

MERCAT I COMPETÈNCIA

És cert que a Barcelona hi ha una oferta gastronòmica africana, de migrants i d'escoles formatives en cuina, però el que fa aquest projecte com a únic i especial és que aquest restaurant escola està concebut des de la col·lectivitat, es tracta d'una iniciativa mancomunada on tots els que fan vida en Top manta seran responsables i formaran part de la presa de decisions.

Amb una estratègia de negoci innovadora, el restaurant escola té com a públic objectiu, en principi i sens dubte, part de la seva base social, i a més tant residents compromesos amb la justícia social com turistes interessats en experiències autèntiques. A més de la seva oferta gastronòmica competitiva, que pot ser una consumició per menú o per plat, oferirà els més deliciosos sabors al paladar, justament per la combinació de les espècies i aliments típics de la gastronomia senegalesa, que es caracteritzen pel color de les seves presentacions i que, a més, estaran fets amb productes de proximitat.

COMUNICACIÓ I MÀRQUETING

Es crearà una campanya de sensibilització basada en els objectius estratègics de comunicació del projecte: regularitzar i desestigmatitzar el col·lectiu manter i immigrant en general, amb una imatge específica, adaptada totalment a les diferents xarxes socials. Amb el pla de comunicació, es crearà contingut específic per a la seva difusió, a través d'imatges, vídeos, podcasts i promocions. Des de la marca social i solidària Top manta es proposa dur a terme el disseny, creació i venda de *tote bags* (bosses de mà) emmarcades en la campanya, que tinguin una finalitat de recollir diners, amb la qual la clientela de la marca de roba pugui conèixer aquesta nova línia de negoci, sumar-se al projecte en comprar-la i crear l'expectativa del nou establiment de Top manta. El producte serà venut de manera directa al nostre local i des de la pàgina web del restaurant amb lliurament a domicili.

El mètode de fixació de preus seleccionat per al restaurant escola serà la suma dels costos fixos + costos variables + el marge de guany adequat, que no serà més del 30%, a més de fer una comparació directa amb els preus de la competència. En ser dos projectes en un, és a dir restaurant i escola de gastronomia senegalesa, les operacions estaran totalment correlacionades, perquè el personal en formació serà el mateix que estarà en contacte amb els comensals sempre sota l'acompanyament del cos de formadors i dels professionals responsables de la gestió.

El restaurant escola tindrà una aparença industrial. Com a primera opció hi ha recuperar una nau industrial a Barcelona o rodalia per muntar i engegar el projecte i així garantir la fusió de cultures senegalesa i barcelonina, tal com es va fer amb les sabatilles Ande Dem de Top manta. Utilitzar un recinte tan emblemàtic per a Barcelona com són les naus industrials per al muntatge del nostre restaurant escola serà la nostra carta de presentació per a tots els visitants. En un futur, es preveu conrear verdures i espècies en un hort que es prepararà limítrof a la nau. Per això es buscarà una nau amb espais

verds o la possibilitat d'espais verds al voltant. De cara al públic, la nostra intenció és oferir una experiència immersiva, és a dir, crear un ambient i un entorn on els comensals puguin arribar a rebre multitud d'estímul i sensacions a través de sons, estímuls visuals, l'olfacte, el tacte i molt especialment el gust. L'objectiu és aconseguir que el públic es transporti fins al Senegal sense sortir de Barcelona. Per a això s'estudiarà molt bé la decoració, la colorimetria, els sons a emetre i les imatges a projectar.

OPERATIVA

Respecte a l'escola, els processos d'operació que es corresponen a la formació estaran emmarcats en l'anàlisi de les necessitats formatives dels professionals en formació i l'adaptació dels objectius d'aprenentatge d'acord amb l'anàlisi feta prèviament. Segons les característiques del grup en formació, es definirà el mètode i disseny del contingut, pel fet que aquestes persones poden tenir més o menys experiència. Igualment es farà un monitoratge continu per determinar el grau d'aprenentatge del grup en formació, suport i acompanyament en cada etapa. Pel que fa a la preparació de productes: compres, recepció, emmagatzematge, inventaris i manteniment. En principi s'utilitzaran els fons de la campanya de comunicació, més el benefici de la línia tèxtil de Top manta, més subvencions públiques i premis per tirar endavant el projecte.

Per a la gestió del restaurant escola s'ha considerat un grup de set persones entre el coordinador del restaurant, un administratiu i els cuiners i cambrers. A l'escola es limitarà el nombre d'alumnes a quinze estudiants per formació i el de comensals, a seixanta persones al menjador com a aforament màxim. Aquestes persones de la Cooperativa Popular de Venedors Ambulants seran assignades al restaurant, almenys durant els primers sis mesos de funcionament. Després seran nous llocs de treball per al col·lectiu manter. Una vegada complerts aquests sis mesos, el personal de la cooperativa lliurarà aquests llocs com a noves oportunitats d'ocupació. En ser escola, la proposta de cursos de formació en cuina i administració estan dissenyats específicament per a persones migrants, amb beques disponibles gràcies a un fons creat per la cooperativa. Aquest enfocament inclou i emprenedor reflecteix el compromís de Top manta amb la transformació social i econòmica a Barcelona i Catalunya.

Respecte a la gestió de la seguretat i protecció de les persones treballadores, en formació i del públic que visitarà el restaurant escola, es plantejarà una sèrie de protocols que van més enllà del compliment de les lleis espanyoles en hostaleria i restauració (capítol XI de la BOE-A-2015-5613). La cooperativa no està exempta de cobrir els extrems en tot sentit; per això garantirà la seguretat de totes les persones que faran vida al voltant del restaurant escola per mitjà de la indumentària correcta, equips de protecció individual (EPIS), formació als treballadors en prevenció de riscos laborals, adquisició de pòlisses d'assegurança per al local que inclogui responsabilitat civil i que cobreixi continent i contingut, i el nomenament d'una comissió que controli el compliment adequat de les mesures de prevenció de risc.

Pel que fa a la protecció mediambiental, a l'inici de les operacions de l'escola i el restaurant, i mentre s'instaura la filosofia de deixalles zero, tindrem mesures molt estrictes per a la disposició de deixalles i l'ús de materials al restaurant escola. El reciclatge i la circularitat serà sempre la base de tots els procediments. La disposició de les deixalles segons la classificació per al reciclatge, tenint els contenidors adequats per a cada fi, i mantenir un estoc controlat basat a evitar l'acumulació innecessària per controlar l'ús indiscriminat de l'energia i evitar el desapfitament. En la



Membres de la cooperativa Top Manta.

mesura que el desapfitament estigui més controlat, s'aniran introduint mètodes i procediments que ens permetin arribar a poc a poc al residu zero, tot això amb la finalitat de generar cada vegada més la menor deixalla possible fins a aconseguir la meta de tenir zero pots d'escombraries, que seria una meta a mitjà i llarg termini. Així com també, optimitzar el consum energètic que redundi en una gestió administrativa positiva i es reflecteixi en preus més competitius a causa del control de les despeses.

INVERSIÓ I FINANÇAMENT

Atès que el local es buscarà que sigui cedit, el pressupost del projecte suposa una inversió inicial de 65.000 euros, per a l'adquisició de mobiliari, inversió en instal·lacions tècniques i equips per a procés d'informació. El finançament del projecte estarà format pel finançament d'un préstec a 24 mesos de 30.000 euros, que se sol·licitarà a una cooperativa de serveis financers de la qual Top manta és socia, altres 30.000 es cobriran amb subvencions públiques i finalment uns 5.000 euros seran coberts amb recursos propis de la cooperativa.

Si es duu a terme la posada en marxa del restaurant escola de gastronomia senegalesa, la meta de la generació de nous ingressos per a la cooperativa pot aconseguir-se des del primer any. Amb una taxa interna de retorn del 23%, es garanteix la viabilitat del projecte i és una proposta atractiva des del punt de vista financer els primers tres anys. El restaurant escola de gastronomia senegalesa serà un lloc de trobada i gaudi, un recinte on tots els elements que el conformaran comunicaran multiculturalitat, igualtat, respecte, no discriminació, antiracisme, integració, col·lectivitat. Els plats per servir seran preparats i servits per alumnes immigrants, acompanyats pels seus professors immigrants, això amb la finalitat de professionalitzar membres de la comunitat mantera i immigrant en general que busquen desenvolupar-se en aquest sector.

Com que els socis i els treballadors de la Cooperativa Popular de Venedors Ambulants són la mateixa figura, el benefici obtingut serà retornat íntegrament al col·lectiu i així es podrà continuar amb la lluita per millorar les condicions de vida dels immigrants a Barcelona i rodalia.

**Versió resumida del Proyecto de viabilidad económica de la puesta en funcionamiento del restaurante-escuela de gastronomía senegalesa. Nueva línea de negocio social de Top Manta (Cooperativa Popular de vendedores ambulantes de Barcelona, SCCL), guanyador de l'Accésit al Millor Treball de Postgrau dels Premis economia social 2023.*

EL BALANÇ SOCIAL 2024 POSA L'ACCENT EN LA PERSPECTIVA FEMINISTA DE LES ENTITATS



Marc Becat Busquet
Tècnic de balanç social de la XES

Un any més, la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya impulsa el balanç social, l'eina d'avaluació i mesura d'impacte de l'ESS al territori. Enguany, la campanya comença el dilluns 29 d'abril i acaba el divendres 19 de juliol.

QUÈ ÉS EL BALANÇ SOCIAL?

El balanç social és una eina de mesura de l'impacte social i ambiental i el bon govern de les entitats. Contribueix a la transparència i a l'autoavaluació de les organitzacions i a la certificació basada en els criteris i les pràctiques que defineixen l'economia solidària. Les entitats poden fer el balanç social en dues modalitats diferents: una modalitat bàsica, amb uns cent indicadors, que és gratuïta i oberta a qualsevol entitat amb activitat econòmica, sigui sòcia o no de la XES, i una modalitat completa, que inclou més indicadors i també qüestionaris laborals, de voluntariat, associatius i professionals.

Fa més d'una dècada el balanç social va néixer de forma col·lectiva gràcies a entitats i persones de la XES i des de 2022 es va establir que totes les organitzacions sòcies de la xarxa l'hagin de fer anualment com una manera de visibilitzar i certificar el seu compromís amb l'entorn des d'una perspectiva feminista i amb criteris d'horitzontalitat, equitat, cooperació i sostenibilitat ambiental.

El balanç social està dividit en sis grans blocs: 1) Economia i política de lucre, 2) Equitat i democràcia, 3) Sostenibilitat ecològica, 4) Compromís social i cooperació, 5) Qualitat del treball, i 6) Mesura de l'impacte. Aquest darrer bloc és una novetat d'enguany.

El balanç social d'aquest any introdueix nous indicadors per aprofundir en la perspectiva feminista dins de l'economia social i solidària catalana.

NOVES PREGUNTES PER A L'AVALUACIÓ DE LA PERSPECTIVA FEMINISTA DE LES ENTITATS

Com cada any, hem revisat i introduït nous indicadors al balanç social, recollint també les propostes que ens arriben de les entitats participants. D'altra banda, hem fet una feina conjunta amb les comissions de Pam a Pam i d'Economies Feministes de la XES per revisar i introduir preguntes amb una mirada feminista. Aquests indicadors ens permetran, enguany, fer l'Informe del Mercat Social amb la perspectiva feminista dins l'economia social i solidària catalana –l'any passat es va tractar el tema de la sostenibilitat ecològica.

També s'ha efectuat una revisió de les preguntes per a la prevenció, la detecció i l'abordatge de les situacions d'assetjament sexual o per raó de gènere. Aquestes preguntes formen part dels qüestionaris laborals, obligatoris per a aquelles entitats que apostin per la modalitat completa del balanç social. Recordem que les respostes a aquesta part del qüestionari no només seran tractades de manera anònima com la resta, sinó que les entitats no podran veure cap informació de les respostes de les seves treballadores, ni individual ni agregada.

Cada any, amb l'anàlisi de resultats d'aquestes organitzacions, es realitza també l'Informe del Mercat Social català, una fotografia actualitzada de l'estat del mercat social i de l'economia solidària a Catalunya, que per al 2024 comptarà amb una mirada més àmplia de la perspectiva feminista.

Finalment, malgrat no haver introduït canvis significatius a les preguntes dels altres apartats, hem apostat per consolidar alguns canvis afegits durant les campanyes anteriors. Hem revisat les preguntes, sobretot en l'apartat de sostenibilitat ambiental, el qual vam modificar considerablement durant la campanya de 2023.

La revisió ha servit també per fer més accessible el balanç social per a les persones autònomes, amb la revisió de les qüestions en la seva formulació i càlcul i amb la integració de noves preguntes que avaluin millor l'activitat i l'aportació de les autònomes a l'economia social i solidària.

CANVIS EN LA MODALITAT COMPLETA DEL BALANÇ SOCIAL

L'estructura del balanç social se sosté a partir dels ingressos de la XES. Enguany, per mantenir i reforçar aquesta eina, la seva modalitat completa serà de pagament per a les entitats que no siguin sòcies de la XES. La modalitat bàsica continuarà sent oberta i gratuïta per a tothom.

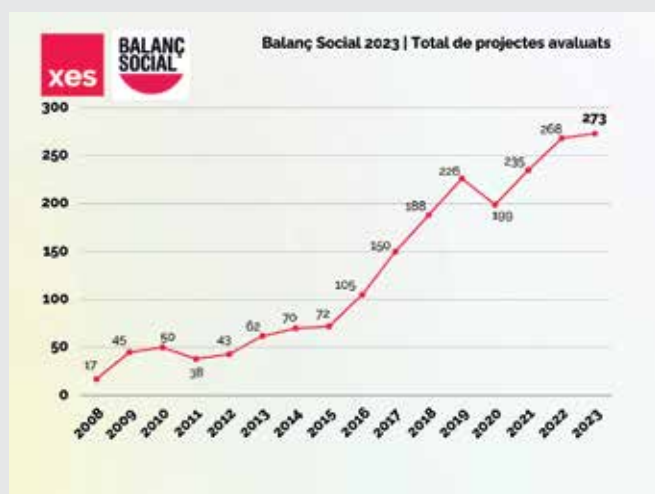
El balanç social complet és una eina de transparència i d'avaluació més desenvolupada que la modalitat bàsica. A més d'indicadors i preguntes més elaborades, també inclou l'enviament obligatori d'un qüestionari laboral (completament anònim) a les persones treballadores. D'altra banda, incorpora la possibilitat d'un qüestionari de qualitat del voluntariat, de qualitat professional i de qualitat associativa.

Finalment, enguany el balanç social complet comptarà amb un nou bloc: "Mesura de l'impacte". En aquest bloc hem integrat diferents preguntes per mesurar l'impacte de l'activitat econòmica de les entitats, amb preguntes i indicadors sectorials. Aquest apartat, encara petit, s'anirà desenvolupant amb les properes campanyes del balanç.

TRANSPARÈNCIA DEL BALANÇ SOCIAL

Com cada any, totes les entitats que facin i passin l'avaluació de criteris del balanç social rebran el segell de balanç social 2024 i una infografia comunicativa dels resultats (servei de pagament per a les entitats no sòcies de la XES). Com a novetat d'enguany, les entitats que facin el balanç social complet rebran també un document amb els resultats de la seva avaluació per blocs.

Això implica, també, transparència per part de la comissió de balanç social, que gestiona l'eina. Aprofitant una propera actualit-



zació de la pàgina web de la XES, es publicarà informació sobre el funcionament de la comissió, els seus membres, i, especialment, el sistema d'avaluació dels criteris del balanç social. Recordem que la comissió de balanç social, com totes les comissions de la XES, és oberta a totes les membres de la xarxa que hi vulguin participar.

RESULTATS DEL BALANÇ SOCIAL 2023: L'EINA CONTINUA CREIXENT AL SERVEI DE L'ESS

El balanç social de la XES va tancar la campanya de 2023 amb la participació de 273 organitzacions de l'economia social i solidària, i va comptar amb un creixement quantitatiu de participació. També a escala qualitativa, ja que un 14% més de les entitats participants van optar per fer el balanç social complet. Finalment, hi va haver un 33% de noves entitats (a la vora d'unes setanta) que van fer el balanç social per primera vegada. Per tant, el balanç social del 2023 va batre rècords i la tendència és que més organitzacions apostin per la transparència, l'autodiagnosi i el compromís social i ambiental. Amb la consolidació d'aquestes dades i les dels punts del mapa de Pam a Pam es va redactar l'Informe del Mercat Social 2023.

INFORME DEL MERCAT SOCIAL 2023: SOSTENIBILITAT ECOLÒGICA DE LES ENTITATS

Més de 1.400 entitats de l'ecosistema de l'economia social i solidària de Catalunya van formar part de l'Informe del Mercat Social 2023. Tenen fins a nou formes jurídiques diferents, tot i que el cooperativisme i l'associacionisme són les més presents amb un 39% i un 26% respectivament. Duen a terme la seva activitat en quinze sectors econòmics: comunicació, tecnologia i electrònica, assessorament, finançament i moneda social, subministraments, cultura i oci, salut i cures, espais i xarxes, educació i investigació, habitatge i gestió de l'entorn, tèxtil, alimentació, logística, producció i/o venda d'altres productes manufacturats i restauració i hostaleria

De les dades que es recullen a l'informe, destaca que el 70% de les organitzacions participants prenen mesures per reduir i/o

compensar l'empremta ecològica de l'activitat econòmica, que un 87% prioritza productes ecològics i serveis amb minimització de l'impacte ambiental, que dos terços de les entitats reutilitzen i/o reparen aparells electrònics i que més de la meitat col·laboren amb entitats de l'economia circular per reaprofitar material o productes que ja no fan servir.

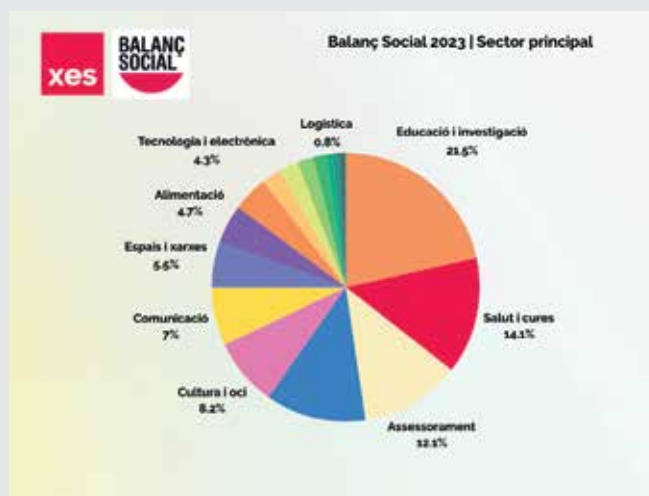
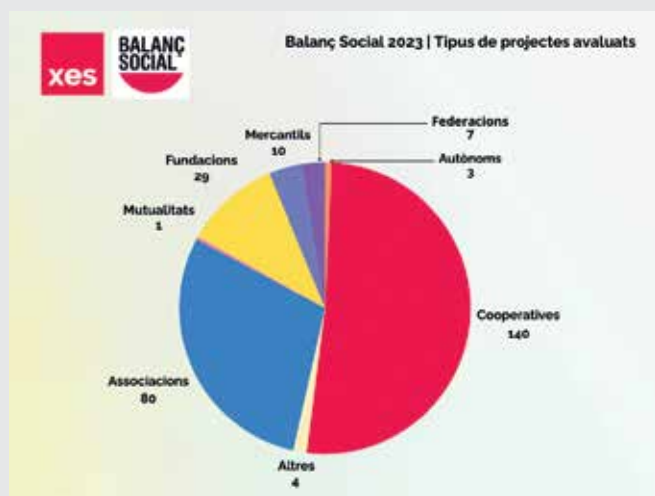
No obstant això, també hi ha marge de millora, ja que s'observa una manca de coincidència entre els compromisos de les entitats en matèria de sostenibilitat ecològica i les accions reals que duen a terme.

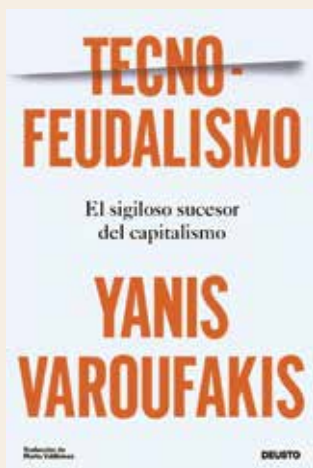
L'informe va partir del Pla Estratègic de la XES i la definició de transició ecosocial i mercat social que s'hi fa, per després anar desgranant la construcció d'alternatives econòmiques per fer front a la crisi ecosocial, inicialment des d'una visió més àmplia fins a arribar al paper de les mateixes entitats de l'economia social i solidària.

Aquest darrer Informe del Mercat Social també va veure un canvi: després de pràcticament deu anys de publicació en un mateix format, s'han introduït canvis en l'enfocament i l'exposició de les dades. D'ara endavant, l'anàlisi global d'indicadors serà per a períodes més llargs (cada quatre o cinc anys) amb l'objectiu de tenir un marc de comparació més significatiu. En els anys intermedis enfocarem l'anàlisi en una temàtica concreta, de manera que només explorarem els indicadors vinculats a aquella temàtica, però ho farem amb més profunditat. Així doncs, de la mateixa manera que la sostenibilitat ecològica va centrar l'Informe del Mercat Social 2023, la perspectiva feminista focalitzarà el de 2024.

COM FER EL BALANÇ SOCIAL

Si pertanyes a una entitat de l'economia social i solidària i vols fer el balanç social, tan sols has de registrar-te a la plataforma Ensenya el cor (<https://ensenyaelcor.org/>). Si tens qualsevol dubte o problemes tècnics durant la campanya, s'ha habilitat una nova adreça de correu electrònic: bsocial@xes.cat. Les tècniques de balanç social de la XES respondran totes les qüestions.





Tecnofeudalismo. El sigiloso sucesor del capitalismo

Ricard Pedreira
Economista

Segons l'autor, el capitalisme clàssic ja no regeix les nostres economies per dues raons: la privatització d'Internet per part de les grans tecnològiques dels Estats Units i la Xina, d'una banda, i la manera "com els governs occidentals i els bancs centrals van respondre a la crisi financera de 2008", de l'altra.

"Actualment el poder real no el tenen els propietaris del capital tradicional (maquinària, edificis, xarxes fèrries, telefòniques i robots industrials) [...]. Aquests s'han convertit en vassalls d'una nova classe, el 'capital al núvol'. "Aquest capital ha ensorrat –diu– els dos pilars del capitalisme clàssic: els mercats (substituïts per plataformes digitals/tecnològiques) i els beneficis (substituïts per la renda feudal a pagar per accedir-hi). Un repàs dels conceptes ens ajudarà a posar els coneixements a lloc.

"El núvol" (*cloud computing*) és un xarxa de servidors, programari i serveis d'emmagatzematge i transferència de dades a Internet, en lloc de tenir-les en el mateix ordinador. Serveix per operar en xarxa en comptes d'acumular discos durs a casa. S'hi pot accedir a través de la majoria de navegadors (o proveïdors de serveis): Google Drive, Apple, iCloud, Netflix, Dropbox i Microsoft One Drive, entre altres, els quals es van crear a partir del 1990. Es troben en centres d'alta seguretat, en llocs secrets. Les corporacions propietàries (d'accions) més

importants al núvol són Vanguard, State Street i Black Rock.

El "negoci del núvol" és un model que combina la infraestructura en el núvol, basat en subscripció, on la clientela pot accedir sense exercitar-la localment.

Qui controla el núvol? Ningú, ja que és un model de negoci que depèn de l'accés a Internet, que a la vegada depèn del World Wide Web Consortium, ICAAN i Internet Engineering Task Force. Es va iniciar al Departament de Defensa dels Estats Units i amb John Mc Carthy com a pare del terme "intel·ligència artificial".

En un primer nivell, ens volien (i volen) vendre (influir) coses i necessitats que ja existien; en un segon nivell, crear-nos noves necessitats, aprofitant la gran quantitat de dades que tenen acumulades.

Les principals causes de la crisi del 2008 van ser, entre altres, les falles en la regulació econòmica, la pujada del preu del petroli per la invasió de l'Iraq, l'amenaça d'una recessió mundial i una crisi creditícia, hipotecària i de confiança als mercats. Encara que es considera que la crisi va sorgir després de la caiguda del banc dels EUA, Lehman Brothers, els primers símptomes ja havien aparegut a l'agost de 2007, en bancs menors d'inversió, amb les hipoteques per a la compra d'habitatges per a una clientela escassament solvent, que va ensorrar les borses i els mercats de valors.

Ha fet desaparèixer els mercats, reemplaçats per les plataformes de comerç digitals, substituïts per la renda a pagar per l'accés a les plataformes i al núvol. Per poder treballar en aquest nou mercat són fonamentals les especialitats de les estructures tècniques informàtiques i el màrqueting en l'àmbit de la comunicació.

L'autor del llibre és un professor i polític grecoaustralià (1961), exministre de Finances del govern grec d'Alexis Tsipras, format a les universitats d'Essex i Birmingham, i professor de Teoria Econòmica de les universitats de Texas i actualment a Atenes. Col·labora amb la revista *Business Insider* i també amb *The Guardian*.

El segell Deusto pertany al Grupo Planeta, i és una editorial amb tradició en l'àmbit de la no ficció. Publica assajos d'economia, inversió, política, sociologia, ciència, empresa i altres qüestions de l'actualitat econòmica, política i social. Ha publicat nombrosos premis Nobel d'Economia, com Milton Friedman, Angus Deaton, Ben Bernanke, Robert Shiller, Richard Thaler, George Akerlof i David Card. També de líders d'opinió com Francis Fukuyama, Thomas Piketty i Ayn Rand, entre altres.

El llibre hauria de formar part, segons la nostra opinió, de tots els darrers cursos dels actuals estudis d'economia i empresa.

YANIS VAROUFAKIS.

Tecnofeudalismo. El sigiloso sucesor del capitalismo.
Ed. Deusto, 2024

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa



Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

LA MEVA REGLA, LES MEVES REGLES.

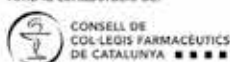


 **ESTALVIO**  **CUIDO EL PLANETA**  **EM CUIDO**



ACONSEGUEIX UN PRODUCTE MENSTRUAL REUTILITZABLE. DESCARREGA EL TEU CODI PERSONAL A L'APP DE "LA MEVA SALUT" I BESCANVIA'L A LA FARMÀCIA. ÉS GRATIS. **#LESMEVESREGLES**

Amb la col·laboració de:



 **Generalitat
de Catalunya**

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2024

**MÉS DE 9.000€
EN PREMIS**

**ELS MILLORS TREBALLS
DE FI DE GRAU,
FI DE MÀSTER
I FI DE POSTGRAU**

Fent el teu treball sobre
una temàtica vinculada a:

**ECONOMIA SOCIAL
I COOPERATIVES**

Premis de fins a 1.100€
(més 300€ en productes
i serveis del mercat social)

Últim dia per presentar els treballs:

22 de juliol de 2024

premis@rocagales.cat

Bases: economiasocial.coop/premis

